

Umsögn Vantrúar um frumvarp til laga um Þjóðkirkjuna

Vantrú er ósammála þeirri meginstefnu frumvarpsins að staða Þjóðkirkjunnar verði óbreytt. Alþingi mun áfram setja rammalög um starfsemi Þjóðkirkjunnar og henni er tryggð sérstök forréttindastaða í lögum.

Samkvæmt frumvarpinu er megingilgangur þess að einfalda regluverkið og auka sjálfstæði Þjóðkirkjunnar með því að færa ákvörðunarvald í ýmsum málefnum til kirkjupings.

Við sjáum enga ástæðu af hverju það má ekki einfalda regluverkið og auka sjálfstæði Þjóðkirkjunnar með þeim hætti að afnema þjóðkirkjulögin í heild sinni og færa Þjóðkirkjunni þannig enn meira sjálfstæði. Engin útskýring er í frumvarpinu af hverju sú leið er ekki farin.

Kirkjuping samþykkti fyrri útgáfu þessa frumvarps, þannig að líklegt er að þau myndu setja sér efnislega eins reglur án aðkomu Alþingis.

Að því sögðu þá er samt heilmikið í lögunum sem er í mótsögn við yfirlýst markmið laganna:

- stór hluti frumvarpsins eru nýmæli, sem ganga þvert á það markmið að einfalda regluverkið og um leið geta þessi nýmæli skert sjálfstæði Þjóðkirkjunnar meira en í núverandi fyrirkomulagi
- sumt í frumvarpinu varðar atriði sem þegar er mælt fyrir um í starfsreglum kirkjupings
- sum atriði í frumvarpinu varða málefni sem átti sérstaklega að færa yfir til Þjóðkirkjunnar í yfirstandandi breytingum á sambandi ríkis og kirkju: starfsmannamál og fjármál
- sumt í frumvarpinu eru endurtekningar á atriðum sem eru annars staðar í lagasafninu
- það vantar rökstuðning fyrir því hvers vegna einstök atriði þurfa að vera ákveðin í lögum frá Alþingi frekar en í starfsreglum sem Þjóðkirkjan setur sér sjálf á kirkjuping
- sum atriði í frumvarpinu varða málefni sem almennt er talið vafasamt að ríkisvaldið ákveði, jafnvel hjá trúfélögum í forréttindastöðu, t.d. atriði sem varða trúarjátningar og trúarkenningar trúfélaga

Sem dæmi þá er 3. grein frumvarpsins nýmæli sem setur miklar auknar skyldur á Þjóðkirkjuna sem hefur hingað til verið algerlega á hennar sjálfræði. Þetta er atriði sem gengur algerlega gegn yfirlýstu markmiði frumvarpsins og enginn rökstuðningur er gefinn fyrir þessu.

Við hvetjum Alþingi að fara vandlega yfir einstaka greinar frumvarpsins og afnema þær greinar sem er ekki nauðsyn á og leyfa Þjóðkirkjunni sjálfri að ráða þeim málum nema það séu mjög góð rök fyrir því að Alþingi þurfi að festa það í lög.

Með fylgir greinargerð við einstaka greinar þar sem við bendum á hvernig ofangreindir gallar eiga við einstaka greinar frumvarpsins og rökstyðjum brottfall þeirra.

Athugasemdir við einstaka greinar

1. gr.

Skilgreining

Þjóðkirkjan á Íslandi er evangelískt lúterskt trúfélag.

Það er vafasamt að Alþingi sé að festa í lög á hvaða játningargrundvelli trúfélag sem á að vera sjálfstætt starfar - í greinargerðinni eru meira að segja taldar upp þau einstaka játningarrit sem vísað er til. Á sama hátt og Alþingi ákveður ekki að Félag múslíma skuli vera aðhyllast súnni-trú er vafasamt að Alþingi ákveði að Þjóðkirkjan skuli vera evangelísk lútersk.

Þar að auki hefur Þjóðkirkjan þegar sett sér starfsreglur er varða játningargrunn Þjóðkirkjunnar í 1. kafla [Samþykktu um innri málefni þjóðkirkjunnar](#).

Einnig er þegar sagt í 62. grein stjórnarskrárinnar að Þjóðkirkjann sé evangelísk lútersk - og engin ástæða til að endurtaka það í þessum lögum.

Við sjáum ekki nauðsyn þess að taka fram að Þjóðkirkjan sé trúfélag - og þess vegna mætti öll greinin falla á brott. En ef það er talið nauðsynlegt, þá ætti að minnsta kosti að fella út orðin "evangelískt lúterskt".

Tillaga: 1. grein falli brott eða orðin "evangelískt lúterskt" falli brott.

2. gr.

Réttarstaða kirkjunnar.

Um stöðu þjóðkirkjunnar fer samkvæmt ákvæðum 1. mgr. 62. gr. og 2. mgr. 79. gr. stjórnarskrárinnar, nr. 33/1944.

Um tengsl þjóðkirkjunnar og ríkisins fer samkvæmt þeim lögum og samningum sem eru í gildi hverju sinni er varða samskipti þjóðkirkjunnar og ríkisins, sbr. og 1. mgr. þessarar greinar og 3. mgr. 3. gr.

Þjóðkirkjan ræður starfi sínu og skipulagi innan lögmæltra marka.

1. mgr. er nýmæli og óþarfi.

Ákvæði stjórnarskrárinnar um Þjóðkirkjuna eiga við um hana, hvort sem það er tekið fram í þessum lögum eða ekki.

Í greinargerðinni er þetta réttlætt með því að segja að með því að vísa í ákvæði stjórnarskrárinnar sé "ekki nauðsyn að nefna sérstaklega að ríkisvaldinu beri að styðja og vernda þjóðkirkjuna" - en engin útskýring er gefin af hverju það þarf yfir höfuð að endurtaka innihald 62. greinar stjórnarskrárinnar í þessum lögum.

2. mgr. er nýmæli og óþarfi.

Lög sem eru í gildi og varða samskipti Þjóðkirkjunnar og ríkisins eiga að sjálsögðu við um tengsl Þjóðkirkjunnar og ríkisins. Það er engan veginn ljóst hvers vegna það þarf að taka það fram að lög sem eru í gildi séu gild.

Svipaða sögu má segja um samninga milli Þjóðkirkjunnar og ríkisins. Þeir sem eru í gildi og varða samskipti Þjóðkirkjunnar og ríkisins ákvarða auðvitað tengsl ríkisins og Þjóðkirkjunnar - óháð því hvort það sé tekið fram í þessum lögum eða ekki.

Enginn rökstuðningur er fyrir nauðsyn þessara nýmæla í greinargerðinni.

3. mgr. er að sumu leyti efnislega eins og 5. gr. núgildandi laga - en við teljum hana óþarfi.

Það er almennt þannig að trúfélög og önnur félög ráða sér sjálf innan lögmæltra marka. Það er engin ástæða til að taka það fram sérstaklega að sú almenna regla gildi líka um Þjóðkirkjuna

Tillaga: 2. grein falli brott.

3. gr.

Þjónusta

Þjóðkirkjunni ber að halda úti vígðri þjónustu á landinu öllu og tryggja að allir landsmenn geti átt kost á henni. Prestar og djáknar gegna vígðri þjónustu í Þjóðkirkjunni.

Þá heldur Þjóðkirkjan úti ýmiss konar fræðslu og kærleiksþjónustu, eftir því sem við verður komið.

Stjórnvöld geta leitað til Þjóðkirkjunnar í störfum sínum telji þau þess þörf.

1. mgr. og 2. mgr. eru nýmæli og mjög víðamikil breyting sem vinnur gegn markmiðum laganna:

- sem nýmæli þá gengur það þvert á markmið um að einfalda regluverkið
- þarna er ríkið að leggja nýjar og meiri skyldur á Þjóðkirkjuna
- það dregur úr sjálfstæði Þjóðkirkjunnar varðandi starfsemi sína
- þetta varðar starfsmannamál Þjóðkirkjunnar

Í núverandi lagaumhverfi ræður Þjóðkirkjan því sjálf hvort hún haldi úti "vígðri þjónustu á landinu öllu" og tryggi að "allir landsmenn geti átt kost á henni" eða ekki. Við sjáum enga ástæðu til þess að Alþingi þvingi hana nú með lögum að framkvæma það sem hún gerir núna að sjálfsdáðum. Þetta er ákvörðun sem að sjálfstætt trúfélag á að ákveða sjálft.

Eins og fram kom í umræðum við þetta frumvarp á Kirkjubingum 2020, þá mun samþykki þessarar greinar geta réttlætt fjárstuðning til Þjóðkirkjunnar. Kirkjan gæti á grundvelli þess að ríkið skyldi hana til þess að starfa á landinu öllu átt tilkall til einhverra fjárframlaga til að geta uppfyllt þessa nýju skyldu.

Seinni setning málgreinarinnar tengist starfsmannamálum Þjóðkirkjunnar og það er engan veginn ljóst hvers vegna þörf er á því að taka fram að prestar og djáknar eigi að sinna þessu starfi. Það ætti að vera Þjóðkirkjunnar sjálfrar að ákveða hvaða starfsmenn hún vill að sinni þessu og hún hefur þegar ítarlegar starfsreglur frá kirkjuþingi um presta (nr. 1110/2011) og djákna (nr. 738/1998).

Í greinargerðinni eru þessi nýmæli réttlætt með þeim orðum að: “Mikilvægt er að leggja áherslu á að með auknu sjálfstæði Þjóðkirkjunnar fylgir ábyrgð á því að allir landsmenn geti átt aðgang að þjónustu hennar eftir því sem þeir kjósa og aðstæður leyfa á hverjum stað og tíma.”

Þetta eru undarleg rök í ljósi þess að Þjóðkirkjan hefur þegar sjálfstæði í þessu máli. Þjóðkirkjan ræður því núna hvort hún starfar á öllu landinu eða ekki og hvort allir landsmenn geti átt aðgang að þjónustu hennar (hún er einungis skyldug til að veita meðlimum sínum þjónustu núna skv. 49. gr. núgildandi Þjóðkirkjulaga).

Hér er verið að draga úr sjálfstæði Þjóðkirkjunnar með þeim rökum að það sé verið að gefa henni meira sjálfstæði.

Það er heldur ekki útskýrt hvers vegna þetta er mikilvægt. Af hverju getur Þjóðkirkjan ekki áfram ráðið því hvar hún vill starfa, hvort hún vilji veita öðrum en meðlimum sínum þjónustu og hvernig þjónustu hún vill veita?

3 mgr. er nýmæli.

Hingað til hefur ekki verið talið nauðsyn á því við breytingum á þessum lögum að taka það sérstaklega fram að stjórnvöldum sé áfram heimilt að eiga áfram eitthvað ótilgreint samstarf við Þjóðkirkjuna (í greinargerðinni er til dæmis minnst á setningu Alþingis) - við vitum ekki hvers vegna það er talin sérstök nauðsyn núna, og það er ekki útskýrt í greinargerðinni.

Tillaga: 3. grein falli brott.

4. gr.

Jafnræði og lýðræði.

Þjóðkirkjan skal í starfsháttum sínum halda í heiðri grundvallarreglur jafnræðis og lýðræðis.

Þessi grein er nýmæli.

Það ætti að vera ákvörðun sjálfstæðs trúfélags að ákveða hvort það vilji starfa á lýðræðislegum eða jafnræðislegum grundvelli eða ekki. Í greinargerðinni er ekki útskýrt hvers vegna það er talið nauðsynlegt að Alþingi skyldi Þjóðkirkjuna til að byggja starfshætti sína á þessum grundvallarreglum - sérstaklega þar sem kirkjuþing myndi örugglega samþykkja svona reglu.

Í greinargerðinni er sagt að þetta sé sett í lög til að undirstrika "mikilvægi þess að starfsfólk þjóðkirkjunnar skuli í öllum sínum störfum leggja veigamikla áherslu á að halda í heiðri grundvallarreglur jafnræðis og lýðræðis".

Svo er reyndar tekið fram að Þjóðkirkjan hefur þegar sett sér [ítarlega jafnréttisstefnu](#), þannig að það er ekki ljóst hvers vegna Þjóðkirkjunni er ekki treystandi til þess að sjá um jafnréttismálin sjálf.

Tillaga: 4. grein falli brott.

5. gr.

Innganga og úrsögn úr þjóðkirkjunni.

Um inngöngu í þjóðkirkjuna og úrsögn úr henni fer skv. 8. og 9. gr. laga um skráð trúfélög og lífsskoðunarfélög, nr. [108/1999](#), eftir því sem við getur átt.

Þessi grein er nýmæli.

Það er engan veginn ljóst hver talin er nauðsyn þessara nýmæla. Það er ekkert fjallað um úrsögn og inngöngu í þjóðkirkjuna í núverandi þjóðkirkjulögum og engin sérstök ástæða til að bæta því í nýju útgáfuna.

Eins og fram kemur í greinargerðinni þá "hafa þessi skráningarmál um inngöngu og úrsögn færest alfarið yfir á hvern og einn einstakling án atbeina presta eða forstöðumanna viðkomandi félaga" og að í dag taki "Þjóðskrá Íslands að jafnaði við þessum tilkynningum á rafrænan hátt". Ákvæðin sem vísað er á í þessari grein eru því að miklu leyti úrelt.

Raunin er að þessi ákvæði laganna gilda þegar um þjóðkirkjuna, eftir því sem við getur átt (til dæmis þegar kemur að sjálfkrafa skráningu barna við fæðingu). Það er því engin þörf á þessum nýmælum.

Tillaga: 5. grein falli brott.

6. gr.

Söfnuðir og sóknir.

Söfnuður er félagsleg og fjárhagsleg grunneining þjóðkirkjunnar.

Söfnuður á tilteknu landsvæði myndar sókn. Ein eða fleiri sóknir mynda prestakall.

Sóknarbörn eru öll þau sem lögheimili eiga í sókn og eru skráð í þjóðkirkjuna.

Þjóðskrá Íslands skal árlega, miðað við 1. desember, standa þjóðkirkjunni skil á skrá yfir nöfn, kennitölur og fjölda sóknarbarna sem lögheimili eiga í hverri sókn fyrir sig. Um greiðslur fyrir skrána fer eftir gjaldskrá skráarhaldara. Sama gildir um greiðslur óski þjóðkirkjan tíðari upplýsinga og fyllri um sóknarbörn sín.

1. - 3. mgr. varða innra skipulag Þjóðkirkjunnar og skilgreina "söfnuð", "sókn", "prestakall" og "sóknarbarn". Það er engin ástæða gefin í greinargerðinni fyrir því hvers vegna þessar skilgreiningar eiga ekki einfaldlega heima í reglum sem Kirkjuþing setur. Sem dæmi þá heitir annar kafli í [Samþykktum um innri málefni Þjóðkirkjunnar](#) "Grunneining kirkjunnar" og þar er fyrsti undirkafli "Sókn og söfnuður". Það væri afskaplega einfalt fyrir kirkjuþing að setja þessar skilgreiningar þar.

4. mgr. er nýmæli.

Að gefa skráðum trú- og lífsskoðunarfélögum yfirlit yfir þá sem eru skráðir í viðkomandi félag hjá Þjóðskrá getur verið réttlætandi, þar sem viðkomandi félag getur viljað takmarka þjónustu við þá sem styrkja félagið þannig fjárhagslega eða þá að þau vilja sannreyna að upphæð sóknargjalda sé rétt.

En við sjáum enga ástæðu fyrir því að gefa einungis Þjóðkirkjunni þessar upplýsingar. Ef þetta er talið nauðsynlegt á þetta frekar heima í lögum um sóknargjöld og eiga einnig við um skráð trú- og lífsskoðunarfélag.

Til að einfalda þetta fyrirkomulag mætti svo greiða sóknargjöldin til Þjóðkirkjunnar sjálfar en ekki sókna - eins og þegar gert er vegna sumra einstaklinga (sbr. 3. tölulöð 3. gr. laga um sóknargjöld) - og láta Þjóðkirkjuna sjálfa sjá um að skipta þeim á milli söfnuða hennar. Það þyrfti bara litla breytingu á [lögum um sóknargjöld](#) (breyta "Þjóðkirkjusöfnuðir" í "Þjóðkirkjan" eða "Þjóðkirkjan-Biskupsstofa"). Þetta myndi einfalda fjárhagsleg samskipti og regluverkið töluvert. Með þessari breytingu væru hugtökin söfnuðir, sóknir og munurinn þar á milli alfarið óháð landslögum - og þetta myndi leysa það vandamál sem bent er á í umsögn [Þjóðskrár um frumvarpið](#).

Tillaga 1: 1-4. málsgreinar falli brott, en ef 4. málsgrein er talin nauðsynleg þá fari hún frekar inn í lög um sóknargjöld og nái einnig til skráðra trú- og lífsskoðunarfélaga.

Tillaga 2: orðin "Þjóðkirkjusafnaða" í heiti 1. kafla, "Þjóðkirkjusöfnuðir" í 1. gr, "Þjóðkirkjusafnaða" í 2. gr. og "þess safnaðar sem hann tilheyrir" í 3. gr. laga um sóknargjöld nr. 91/9187 breytist í "Þjóðkirkjan".

7. gr.

Kirkjuþing

Kirkjuþing hefur æðsta vald í málefnum Þjóðkirkjunnar, þar með talið fjárstjórnarvald, nema lög kveði á um annað. Kirkjuþing markar stefnu Þjóðkirkjunnar í sameiginlegum málefnum hennar, öðrum en þeim sem lúta að kenningu hennar.

Kosið skal til kirkjuþings leynilegri kosningu til fjögurra ára í senn. Á kirkjuþingi skulu leikmenn vera fleiri en vígðir. Kirkjuþing kys þingforseta úr röðum leikmanna

þingsins og tvo varaforseta með sama hætti. Saman mynda þeir forsætisnefnd kirkjubings. Forseti kirkjubings boðar til þingsins.

Við afgreiðslu mála á kirkjubingi er varða fjárstjórnarvald skulu þeir þingfulltrúar, sem hagsmuna hafa að gæta í tilteknu máli, víkja sæti. Um sérstakt hæfi þingfulltrúa fer eftir starfsreglum kirkjubings, sbr. 1. mgr. 8. gr. Má í þeim reglum kveða svo á um að þingið sé ályktunarhæft, óháð fjölda fulltrúa, við afgreiðslu þeirra. Rísi ágreiningur um túlkun þessarar málsgreinar sker forseti þingsins úr.

1. mgr. Þessi málsgrein er að miklu leyti eins og 20. gr. núgildandi laga.

Við skiljum vel að Alþingi vilji að kirkjubing sé æðsti valdhafinn innan Þjóðkirkjunnar en við teljum ekki að þetta sé atriði sem Alþingi eigi að ákveða heldur Þjóðkirkjan sjálf. Hvers vegna á Alþingi til dæmis að ákveða að kirkjubing megi ekki vera æðsta valdið í málefnum sem varða trúaratriði Þjóðkirkjunnar?

Það væri einfaldara að afsala þetta vald með því að setja það inn í bráðabirgðaákvæðið að Kirkjubing ákveði skipulag Þjóðkirkjunnar í starfsreglum þangað til lögin taka gildi. Kirkjubing gæti þá einfaldlega samþykkt samhljóða starfsreglur ef það er vilji þess.

2. mgr. Þjóðkirkjan hefur þegar sett sér sjálf reglur um öll atriði þessarar málsgreinar.

Í [starfsreglum um kjör til kirkjubings nr. 1075/2017](#) er þegar tekið fram að "Kosning til kirkjubings fer fram á fjögurra ára fresti" (1. gr) og ítarlegar reglur eru um það hvernig hún fer leynilega fram með leynilegum hætti í 12. og 13. greinum starfsreglnanna.

Í [starfsreglum um þingsköp kirkjubings nr. 949/2009](#) er nákvæm samsetning kirkjubings ákveðin, þar sem leikmenn eru fleiri en vígðir: "eiga sæti 29, fulltrúar, 12 vígðir og 17 leikmenn".

Í 8. grein sömu starfsreglna eru nákvæmlega sömu reglur og í frumvarpinu varðandi forseta kirkjubings, varaforseta og forsætisnefnd:

Að lokinni afgreiðslu kjörbréfa kýs kirkjubing skriflega og í óbundinni kosningu forseta og fyrsta og annan varaforseta úr röðum leikmanna. Saman mynda þeir forsætisnefnd kirkjubings.

Í 1. grein sömu reglna er sagt að "[f]orseti kirkjubings boðar kirkjubing árlega saman til fundar á haustmánuðum með eigi skemmri fyrirvara en eins mánaðar".

Það er ekki útskýrt hvers vegna það er talið nauðsynlegt að Alþingi fastsetji allt þetta í þessum lögum, þegar kirkjubing hefur þegar sett sér sömu reglur í sínum eigin starfsreglum.

3. mgr. Þetta er nýmæli.

Í greinargerðinni er sagt: “Mikilvægt er að kirkjuþing setji nánari starfsreglur um hvernig standa skuli að ákvörðunum um fjárstjórn kirkjunnar hvað þetta varðar.” Fyrst talið er nauðsynlegt að kirkjuþing setji nánari reglur um þetta teljum við enga ástæðu til þess að hafa almenna reglu í lögum. Þjóðkirkjan getur tekið ákvörðun um það hvort og hvenær hún telur eðlilegt að kirkjuþingsmenn þurfi að víkja sæti eða ekki - enda hefur kirkjuþing þegar sett sér ítarlegar reglur um þingsköp kirkjuþings.

Tillaga: 7. grein falli brott.

8. gr.

Verkefni kirkjuþings.

Kirkjuþing setur starfsreglur um málefni þjóðkirkjunnar, þar á meðal um skipulag kirkjuþings, svo sem kjör til þess, kjördæmaskipan, fjölda kirkjuþingsmanna, þingsköp og verkefni þingsins. Enn fremur samþykkir kirkjuþing ályktanir og samþykktir um málefni þjóðkirkjunnar.

Forseti kirkjuþings skal birta starfsreglur, samþykktir og ályktanir kirkjuþings á opnum vef kirkjunnar innan fjögurra vikna frá samþykkt þeirra.

1. mgr. Eins og fram kemur í athugasemdum við 7. gr. þessa frumvarps teljum við einfaldara að Alþingi setji inn í bráðabirgðaákvæði að Kirkjuþing setji reglur í stað þeirra reglna sem ekki eiga heima í þessum lögum. Við teljum að það sama gildi um þessa reglu.

Auk þess hefur kirkjuþing þegar sett [starfsreglur um þingsköp kirkjuþings \(nr. 949/2009\)](#) þar sem fram kemur að kirkjuþing setur starfsreglur um málefni þjóðkirkjunnar. Við sjáum enga ástæðu fyrir því að þær starfsreglur dugi ekki.

2. mgr. Þetta er nýmæli.

Í greinargerðinni er tekið fram að hingað til hafi starfsreglur kirkjuþings birst í Stjórnartíðindum. Í áðurnefndum [starfsreglum um þingsköp kirkjuþings \(nr. 949/2009\)](#) er grein sem fjallar sérstaklega um birtingu starfsreglna og aðrar ákvarðanir þingsins (6. gr). Við sjáum enga ástæðu fyrir þessum nýmælum í lögunum, í staðinn fyrir að kirkjuþing ákveði sjálfst hvernig staðið skuli að birtingu starfsreglna og ályktana þess í þeim starfsreglum, sem yrði vafalaust efnislega svipuð þessu ákvæði.

Tillaga: 8. grein falli brott.

9. gr.

Frumvörp um kirkjuleg málefni.

Kirkjubíng hefur að jafnaði frumkvæði að frumvörpum til laga um málefni þjóðkirkjunnar og leggur til við ráðherra kirkjumála að þau verði flutt á Alþingi.

Ráðherra kirkjumála leitar umsagnar og tillagna kirkjubíngs um lagafrumvörp um kirkjuleg málefni sem hann hyggst flytja á Alþingi.

1. mgr. Við sjáum ekki hvert raunverulegt gildi þessarar málsgreinar er. Þó þessu ákvæði sé sleppt getur kirkjubíng áfram sent erindi til ráðherra kirkjumála og beðið um lagabreytingar. Það er enginn sérstakur réttur tryggður í þessu ákvæði eða einhver fastheldin regla fest í sess.

2. mgr. Kirkjubíng getur eins og aðrir gert athugasemdir og tjáð álit sitt á væntanlegum frumvörpum á Samráðsgáttinni eða með því að senda umsagnir til Alþingis. Það er engin ástæða til að tryggja þjóðkirkjunni sérstakan rétt varðandi þetta.

Tillaga: 9. grein falli brott.

10. gr.

Biskupsdæmið

Ísland er eitt biskupsdæmi. Um biskupskjör fer samkvæmt starfsreglum kirkjubíngs, sbr. 1. mgr. 8. gr.

Biskup Íslands fer með yfirstjórn þjóðkirkjunnar eftir því sem kirkjubíng mælir nánar fyrir um.

Biskup Íslands gætir einingar kirkjunnar og hefur tilsjón með kristnihaldi, kenningu kirkjunnar og þjónustu.

Í greinargerðinni eru þessar reglur um biskupinn réttlættar með því að nauðsyn sé að fjalla um forstöðumann þjóðkirkjunnar eins og með önnur trúfélög. Ef talin er þörf á því að þjóðkirkjan hafi ákveðinn forstöðumann, eins og hjá skráðum trúfélögum, ætti það að vera ákvörðun hennar sjálfar hver það er, frekar en að Alþingi ákveði það. Því eins og fram kemur í greinargerðinni, þá snertir þetta starfsmannamál þjóðkirkjunnar og eitt af aðal markmiðum laganna er að færa þau mál frekar á hendur þjóðkirkjunnar. Best væri að láta reglur um forstöðumenn skráðra trúfélaga gilda einnig um þjóðkirkjuna. En ef Alþingi vill kveða á um að þjóðkirkjan hafi einhvern forstöðumann þá ætti þjóðkirkjan að ákveða hver það er, ekki Alþingi.

1. mgr. Þjóðkirkjan getur ákveðið hve mörg biskupsdæmi hún vill hafa. Það er engin nauðsyn að ríkið fastsetji þá tölu, jafnvel talið sé nauðsynlegt að ríkið ákveði hver forstöðumaður hennar er.

Kirkjubíng hefur þegar sett ítarlegar [reglur um kjör til biskups \(nr. 333/2017\)](#), við sjáum enga ástæðu til að það sé sérstaklega nefnt í lögnum frekar en að aðrar starfsreglur kirkjubíngs séu nefndar sérstaklega - sérstaklega þar sem að í bráðabirgðaákvæði þessara laga er tekið fram að starfsreglur sem kirkjubíng hefur þegar sett halda gildi sínu.

2. mgr. Eins og fram kemur í athugasemdum við 7. gr. þessara laga teljum við einfaldara að kirkjupingi verði veitt vald í bráðabirgaákvæðum laganna til að setja reglur um öll þau ákvæði laganna sem verða felld á brott. Ef sú leið verður farin getur kirkjuping sjálf sett þær reglur sem það vill um yfirstjórn biskupsins án þess að það sé skyldað til þess samkvæmt fyrirmælum frá Alþingi.

3. mgr. Við teljum það engan vegin í samræmi við markmið laganna að setja svona nákvæmar reglur um hvað einstaka starfsmaður Þjóðkirkjunnar skuli gera. Þjóðkirkjan getur sjálf ákveðið hvað biskupinn hennar á að aðhafast.

Tillaga: *10. grein falli brott - eða 10. gr kallist “Forstöðumaður Þjóðkirkjunnar” og hljóðist svona: “Kirkjuping ákveður hver skuli vera forstöðumaður Þjóðkirkjunnar og um hann gilda sömu reglur og um forstöðumenn skráðra trúfélaga.”.*

11. gr.

Samningar milli Þjóðkirkjunnar og ríkisins.

Íslenska ríkið greiðir Þjóðkirkjunni árlega gagngreiðslu á grundvelli samninga milli íslenska ríkisins og Þjóðkirkjunnar til viðbótar öðrum tekjustofnum hennar.

Prestssetur, þ.e. prestssetursjarðir og prestsbústaðir, eru eign Þjóðkirkjunnar með öllum réttindum, skyldum og kvöðum samkvæmt samningi um prestssetur milli íslenska ríkisins og Þjóðkirkjunnar.

Þessi grein er að efni til mjög lík 3. gr. og 62. gr. núgildandi laga og við teljum hana óþarfa.

Það er engin ástæða til að taka fram í þessu ákvæði að ríkið borgi Þjóðkirkjunni lögbundnar greiðslur. Ef það er ákveðið í einhverjum lögum að borga henni einhverjar greiðslur, þá kemur það fram í þeim lögum og ekki þörf að taka það fram hér að farið verði eftir þeim lögum.

Auk þess sjáum við ekki hvers vegna það er nauðsynlegt að taka fram í þessum lögum að ríkið og Þjóðkirkjan hafi gert með sér samninga og að ríkið greiði Þjóðkirkjunni samkvæmt þeim samningum. Þeir samningar gilda óháð þessum lögum.

Tillaga: *11. grein falli brott.*

12. gr.

Gildistaka og lagaskil.

Lög þessi öðlast gildi 1. júlí 2021.

Frá sama tíma falla úr gildi lög um stöðu, stjórn og starfshætti Þjóðkirkjunnar, nr.

[78/1997](#).

Um mál sem við gildistöku laga þessara eru til meðferðar hjá úrskurðar- og áfrýjunarnefnd sem starfar á grundvelli 12. og 13. gr. laga um stöðu, stjórn og starfshætti Þjóðkirkjunnar, nr. [78/1997](#), og mál til meðferðar hjá ráðuneytinu á grundvelli 2. málsl. 1. mgr. 4. gr. sömu laga fer samkvæmt ákvæðum þeirra laga.

Engar athugasemdir.

13. gr.

Brottfall laga og réttarreglna.

Í greinargerðinni er útskýrt af hverju ákveðið var að fella ekki Kristinrétt Árna biskups Þorlákssonar úr gildi:

Þá taldi nefndin enn fremur að Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar frá 1275 ætti að standa áfram í lagasafni. Hann væri minning um kristnihald í landinu um aldir og úr því að þessi réttarregla hefði staðið af sér siðaskiptin þá ætti hún að geta lifað enn um sinn.

Við teljum svona hefðarrök ekki gilda ástæðu fyrir því að fella ekki lög úr gildi. Lagasafn á að innihalda lög sem eru í gildi, ekki áhugaverð lög út frá sagnfræðilegu sjónarmiði.

Tillaga: við greinina bætist eftirfarandi töluliður:

25. Kristinréttur Árna biskups Þorlákssonar, frá [1275](#)

Ákvæði til bráðabirgða.

Starfsreglur og samþykktir, sem kirkjuþing hefur sett eða samþykkt í gildistíð laga um stöðu, stjórn og starfshætti Þjóðkirkjunnar, nr. [78/1997](#), halda gildi sínu, eftir því sem við á, þar til kirkjuþing hefur fellt þær niður, breytt þeim eða sett eða samþykkt nýjar, þó eigi síðar en 31. desember 2021.

Eins og minnst hefur verið á í athugasemdum við aðrar greinar, þá viljum við leggja til að hér verði því bætt við að kirkjuþing setji reglur um þau atriði sem fjallað er um viðkomandi greinum, skipulag Þjóðkirkjunnar og hlutverk æðstu stofnana hennar. Þannig að þessi atriði geta flust úr landslögum yfir til Þjóðkirkjunnar án þess að lagatóm eða óvissa skapist varðandi skipulag Þjóðkirkjunnar.

fyrir hönd Vantrúar,
Hjalte Rúnar Ómarsson, gjaldkeri Vantrúar